

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Боряна Миткова Парашкевова-Симеонова, дм

Медицински факултет, Тракийски университет – Стара Загора

Катедра Социална медицина, здравен мениджмънт и медицина на бедствените ситуации

Член на научното жури съгласно заповед № Р-243/14.01.2026 определено на

Зам.ректора по НИД на

Медицински университет – Пловдив

Относно: процедура за придобиване на ОНС „Доктор“ по докторска програма Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията

Професионално направление 7.1. Медицина,

Област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт

Автор на дисертационния труд: д-р Костадин Йорданов Димитров

Форма на докторантурата: редовна

Катедра: Социална медицина и обществено здраве

Тема: „Медиацията – подход за справяне с конфликти в лекарската практика“

Научен ръководител: доц. д-р Цонка Митева-Катранджиева, дм

Съгласно заповед №№ Р-243/14.01.2026 на Зам. ректора по НИД на Медицински университет – Пловдив, съм избрана за външен член на Научното жури и съм определена на направя рецензия на дисертационния труд на д-р Костадин Йорданов Димитров, докторант в редовна форма на обучение по докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ в катедра „Социална медицина и обществено здраве“, Факултет по обществено здраве, Медицински университет - Пловдив.

Докторантът представя всички необходими по процедурата документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника към него, както и в Правилника за академично развитие на МУ –Пловдив.

Кратък кариерен профил на докторанта. Д-р Костадин Димитров е лекар и академичен преподавател. От март 2022 г. е асистент в катедра „Социална медицина и

обществено здраве“ към Медицински университет – Пловдив, където провежда практически занятия и активно допринася за академичната дейност на катедрата.

Клиничната му практика включва специализация по ендокринология в УМБАЛ-Пловдив в периода 2018–2022, където придобива опит в диагностиката, лечението и комплексната грижа за пациенти, както и в работата в мултидисциплинарна среда в екип с различни лекари-специалисти и други здравни професионалисти. Това заедно с отзивчивостта му да въвежда млади новоназначени лекари в работата на клиниката изострят неговата чувствителност към организационните и комуникационните аспекти на медицинската практика. От 2022 г. е докторант по докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ с дисертационна тема, посветена на медиацията като подход за справяне с конфликти в лекарската практика. Научните му интереси обхващат медиацията в здравеопазването, редките заболявания, регулаторната рамка на иновативните терапии и здравната политика. Автор е на статии, публикувани в престижни списания като Healthcare, Cureus и Kidney and Dialysis. Участва активно в национални и международни научни конференции и в европейски проекти, свързани с редките заболявания, обществено-здравната тежест на заболяванията и медиацията.

Актуалност на дисертационния труд.

Актуалността на темата е свързана с нарастване на конфликтността в здравната система, тази конфликтност влияе както върху качеството на медицинската помощ, така и върху професионалната удовлетвореност на лекарите, довежда до разпространението на дефанзивната медицина и срив в общественото доверие. Обществата на 21 век се характеризират с повишената си чувствителност към правата на пациента, повишената си информираност, дигитализация и достъп до здравната информация, повишени очаквания и съответно засилена съдебна активност. Така конфликтите в медицинската практика не само нарастват, но и придобиват все по-широко обществено и медийно отражение. Разработеният в дисертацията проблем е изключително актуален в научно и научно-приложно отношение, и трудът се появява в момент, когато се стартира въвеждането на медиация като инструмент за управление на спорове в публичния сектор. В българската научна литература липсват систематични и интердисциплинарни изследвания, които едновременно да анализират нагласите на лекари, пациенти и

медиатори относно приложимостта на медиацията в здравеопазването. В този смисъл дисертационният труд запълва съществена празнина в научното знание и има ясно изразена практическа насоченост.

Познаване на проблема и целесъобразност на поставените цели и задачи

Докторантът познава много добре състоянието на проблема и оценява творчески литературния материал. Високата информираност и задълбоченост по темата проличават в литературния обзор. Обзорът е всеобхватен, разгледани са много аспекти на проблема като международни практики за медиация в здравеопазването, комуникационните дефицити като източник на конфликти, недостатъците на традиционното съдебно разрешаване на медицински спорове. Ясно са изследвани поведенческите и комуникационните фактори, водещи и до съдебни искове напр. липса на обяснения, страх да се задават въпроси, емоционален натиск. Тези фактори са аргументирани чрез множество източници. Анализирани са организационни дефекти на съдебната система: забавяне, разходи, процесуална конфронтация. Обзорът е структуриран тематично – източници на споровете в медицинската практика, видовете алтернативни методи за разрешаване на споровете, принципите на медиацията като основен инструмент, сравнителен анализ между съдебното и извънсъдебното разрешаване на конфликти, историята на въвеждането на алтернативното решаване на медицински спорове и добрите практики в 7 страни - САЩ, Австралия, Сингапур, Англия, Китай, Тайван и Германия. Тази структура прави обзора не само достъпен и приятен за четене, но и аналитичен, като очертава с логична последователност необходимостта от въвеждането на алтернативните методи на уреждане на спорове. Представени са актуални данни от българската реалност: продължителността на съдебните дела; високите разходи за искове и адвокати, като комуникационните дефицити се очертават като основен фактор за ескалация на конфликтите. В литературния обзор авторът представя един често пропускан проблем в съвременното здравеопазване - дефанзивната медицина, като считам това за особено ценно в този дисертационен труд.

Методика на изследването.

Избраните методи за изследване позволяват постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на заявените в дисертационния труд, задачи. Целта е

ясно и точно формулирана, а задачите произтичат логично от нея и водят до реализирането ѝ.

Използваните аналитични подходи са адекватни, а интерпретацията на емпиричните данни е задълбочена и коректна.

Характеристика и оценка на дисертационния труд.

Представеният за рецензия дисертационен труд на тема „Медиацията – подход за справяне с конфликти в лекарската практика“ е с общ обем 348 стандартни страници и е онагледен с 30 фигури, 40 таблици и 6 приложения. Библиографията е богата, съдържа 323 източника.

Дисертационният труд е структуриран по следния начин:

- ✓ Увод - обосноваващ напълно актуалността и значимостта на разглеждания проблем;
- ✓ Литературния обзор – 39 страници - показващ задълбочено обследване и навлизане в проблематиката.
- ✓ Цел, задачи и методи на дисертационния труд са представени на 14 страници- Д-р Костадин Димитров е формулирал ясно целта, като я конкретизира чрез отделни задачи, които обхващат всички ключови аспекти на проблема. Методологията е адекватна на целта и задачите. Материалите и методите са представени прецизно.
- ✓ Резултати и дискусия се съдържат в мащабните 203 страници. Дискусионната част успешно съпоставя резултатите с международни практики, извежда аргументи за системно въвеждане на медиацията и анализира социално-психологическите аспекти на конфликта. Резултатите са представени структурирано, с използване на сравнителен анализ между трите групи. Положителен аспект е изследването на трите страни в процеса на медиация (лекари–пациенти–медиатори), който дава по-пълна картина на конфликта като социален и професионален феномен. Представен е характера на конфликтите в здравеопазването и тяхната честота. Конфликтите са най-често комуникационни. Основните причини за възникването им са недобра информираност, различия в очакванията,

организационни проблеми, като част от конфликтите ескалират до формални жалби и съдебни спорове.

- ✓ Изводи, препоръки и приноси са представени в 4 страници.
- ✓ Литература - 22 страници, което демонстрира богатата библиография
- ✓ Приложения са 6, представени на 24 страници, което показва прецизност в изготвянето на инструментариума на изследванията

Съдържателната характеристика на дисертационния труд показва богати емпирични данни и резултати, аналитична дискусия, която фокусира върху:

- 1) Информираността на представителите на пациентите и лекарите относно медиацията.
- 2) Подчертаната от резултатите подкрепа за повишаване на информираността на лекари и пациенти за предимства на медиацията като безпристрастността, неутралността, равнопоставеността и конфиденциалността, бързината, ниската формализация, открития диалог и запазването на терапевтичните отношения.
- 3) Откроява се широка подкрепа за комедиация с участие на медицинско лице и за профилиране/специализирано обучение по здравна медиация като средство за преодоляване на експертната асиметрия и за повишаване на доверието в процеса.
- 4) Наличието на асиметрия на знанията и авторитета между пациент и лекар, на висока емоционалност, институционален натиск и чести комуникационни дефицити са факторите, които излизат налице в подкрепа на използването на адаптирани подходи.

Дисертационният труд се отличава със своята методологична яснота – подробно са описани обектите на наблюдение, единиците и признаците на наблюдение, мястото и времето на проучването, анкетните карти с панелите към тях са представени много подробно и много добре са структурирани, и подредени. Емпиричната база е широка. Проведени три паралелни уеб-базирани анонимни национални анкетни проучвания, насочени към следните целеви групи: лекари, пациенти и сертифицирани медиатори. Във втората фаза на осъществяване на дисертационния труд с цел надграждане на резултатите от количествените социологически проучвания е проведено и качествено социологическо изследване – Фокус групово проучване по Делфи метода. Негова силна страна е много

добрата методологична подготовка, което прави интерпретацията на емпиричните данни задълбочена и коректна.

Приложени са статистически методи: дескриптивен анализ; тестове за оценка на надеждността; параметрични и непараметрични тестове, тест на Колмогоров-Смирнов, регресионен и корелационен анализ, както и графичен анализ за визуализация на резултатите.

Внедряването на медиацията в практико-приложен план докторантът представя в две основни посоки - по отношение на институционализацията на медиацията – въвеждане на стандартизиран, доброволен и леснодостъпен ред за разрешаване на конфликти между лекари/лечебни заведения и пациенти/техни близки и като „вграден“ инструмент на системата, а не като външна, трудно достъпна услуга. По отношение на финансирането авторът правилно предлага да се оцени, че това е услуга с обществена полза, намаляваща съдебната и административната тежест и осигуряваща справедлив достъп. Втората линия, която авторът адекватно посочва и доказва е образователната. За да се утвърди един нов подход/ инструмент като необходимост е необходимо знанието за него. Познанието ще улесни всяка една интеграцията на алтернативни методи за решаване на конфликти като част от институционалната политика за управление на конфликти, намаляват риска от ескалация към съдебни спорове и подобряват удовлетвореността на пациенти и персонал. Съответно на това са анализирани и представени възможностите на продължаващото медицинско образование е отчетена силна подкрепа за интегриране на медиацията в продължаващата квалификация на лекарите.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите са ясно формулирани в четири групи:

Оригинални приноси - разработен е оригинален модел за обучение по медиация за лекари и концептуална рамка за „медиационен подход на лекаря“ алгоритъм за ранно разпознаване и деескалация на конфликти лекар–пациент

Теоретични приноси – приложен е аналитичен подход, който съчетава нормативен, емпиричен и сравнителен анализ, и са формулирани принципи за етико-правна съвместимост на медиационния подход в клиничната дейност.

Приноси, обогатяващи съществуващите знания са в посока на систематизация и задълбочаване на знанието за проблемите на медиацията в здравеопазването

Практически приноси – те са предложения за внедряване на медиацията на различните нива на здравната система.

Значимостта на този дисертационния труд се заявява особено добре с двата модела – модел за обучение на лекари по медиация в здравеопазването и модел на алгоритъм за разрешаване на конфликти във взаимоотношението лекар-пациент. Много добре развити като модели и алгоритми, като практически стъпки, с развити принципи и правила, с предложения за финансиране, внедряване в практиката и много добре илюстрирани и схематизирани. Тази способност на докторанта да се изразява аргументирано, ясно и в логически подредба е изразена и в препоръките. Те са добре обмислени от всички страни на проблематика и са ясно, кратко и точно насочени към всички нива, звена, институции, организации, без да е пропусната нито една институция или организация.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представени са 3 публикации във връзка с дисертационния труд, и трите на английски език, две от тях са в престижни реферирани списания, както и 7 участия в научни форуми. Всички те са свързани изцяло с проблематиката на дисертационния труд. Освен това, докторантът е завършил сертифицирано обучение по медиация в Академия Споразумения, което показва задълбочено интернализиране на темата.

Автореферат

Авторефератът е направен според изискванията на Правилника на МУ-Пловдив и е предаден на български и английски език. Той отразява правилно структурата на цялостната разработка и съдържа основните резултати, и изводи от проучването.

Критични забележки и препоръки

Критични забележки са свързани с това да се направи разлика между следдипломно обучение (СДО) в системата на здравеопазването и продължаващото медицинско образование (ПМО). Препоръки ми са за целенасочено и постоянство за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати. Д-р Димитров да не се отказва да работи за прилагане на двата описани модела на практика, с което да допринесе за промяна в съществуващото състояние. Друга препоръка към младия учен е да продължи

своите изследвания по темата дефанзивна медицина, от което българската научна литература ще бъде обогатена.

Лични впечатления

Нямам преки лични впечатления, но модела на комуникация с докторанта, представянето и подредбата на документите, и не на последно място характеристиките на дисертационния труд показват, че насреща е един отговорен, отдаден на работата и качествен млад изследовател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на д-р Костадин Йорданов Димитров представлява самостоятелно, задълбочено и научно издържано изследване, чрез което той демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Трудът отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на Правилника за прилагането му в Медицински университет – Пловдив.

С оглед на гореизложеното, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди на д-р Костадин Йорданов Димитров образователната и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“, професионално направление 7.1. Медицина, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт.

18.02 2026 г.
гр. Пловдив

Рецензент:

Проф. д-р Боряна Парашкевова-Сименова, дм

Заличено на основание
Чл.5 §1, б.“В” Регламент (ЕС)2016/679